

STIJN
STREUVELS

DE
VLASCHAARD

Lannoo

INLEIDING

‘IK SCHRIJF GELIJK IK KAN’

Sommige boeken hebben een groter soortelijk gewicht dan andere. *De vlaschaard* van Stijn Streuvels bijvoorbeeld werd veertig keer herdrukt, in zes talen vertaald, twee keer verfilmd. Ondanks zijn West-Vlaamse schuwheid was Stijn Streuvels een BV avant la lettre. Hij werd veelvuldig bekroond, en even hing zelfs de Nobelprijsschaduw boven hem. De boektitel werd en wordt gebruikt voor straatnaamborden, lichtreclames voor restaurants, feestzalen ...

Soortelijk gewicht? Mijn eigen exemplaar van *De vlaschaard* weegt nog zwaarder. Ik kreeg het cadeau van mijn oude, dierbare hoogleraar antropologie. Hij gaf me ook de boekbespreking erbij die hijzelf ooit maakte in zijn retoricajaar. Zijn opstel was hartstochtelijk en uiterst persoonlijk, want hij was zelf ook een boerenzoon, voorbestemd om zijn vader op te volgen.

Ik verbleef toen als schrijfresident in Het Lijsternest, Streuvels' huis in Ingooigem. Ik zat de hele tijd in de schrijfkamer, voor het brede panoramische raam. Ik las *De vlaschaard*.

Overall in het huis ademde de iconische Streuvels. Ik voelde hem achter mij: een kleine, magere man met opgetrokken, borstelige wenkbrauwen en de typische snor. Frank Lateur, alias Stijn Streuvels, begon als een bakkersgastje-dat-schreef. Hij was er 34 toen hij een stuk grond in Ingooi-

gem ontdekte. Een kleiterp, en hij liet er in 1904 zijn legenda-
rische huis op bouwen. Intussen heeft hij een vrouw
gevonden. Hij wint al een eerste grote prijs. Streuvels is ambi-
tieuus, in zijn volle kracht. Hij is klaar voor een meesterwerk.

Ik voel hem kijken vanuit dit huis. Als een etnoloog ziet
hij hoe de landlieden daarbuiten aan het werk zijn in het vlas.
Als hij het venster openzet, hoort hij hen zingen. Hij schrijft.

In 1907 verschijnt zijn roman *De vlaschaard* over een
vlasakker en een boerengezin. In zijn boekbespreking
schreef mijn hoogleraar: 'De taaie kamp met mens, dier en
natuur heeft de boeren voorzichtig, hoekig en doortastend
gemaakt. Zij kunnen niet anders. Streuvels toont de boer
wedijverend met zijn gelijken, trots tegenover het werk-
volk, weinig begaan met zijn vrouw, heersend over zijn
kinderen, onmachtig tegenover de straffende en teiste-
rende hand van God.'

Streuvels las al vroeg de grote Europese schrijvers. Hij las
Flaubert, Couperus, Balzac, Dostojevski en Zola. Op zijn
eentje had hij Frans, Duits, Engels, zelfs Noors geleerd. Hij
was gefascineerd door de Russen, Tolstoj in het bijzonder,
die hij vertaalde uit het Duits en het Frans. Tolstoj prik-
kelde én bevestigde Streuvels' aandacht voor het boerenle-
ven. Hun nuchterheid, het standenbewustzijn, en ook het
meesterlijk meeplooien met onbeheersbare natuurkrach-
ten intrigeerden hem.

De grote Rus Tolstoj en de kleine Vlaming Streuvels
deelden hetzelfde pessimisme, conservatisme, zelfs fata-
lisme. Het ging om de heldhaftige nietigheid van de mens,
en vervolgens zijn berusting, de afwezigheid ook van alle

sociale strijd. Beiden verheerlijkten ze de gesloten boerengemeenschap, de soberheid, en stelden vast dat zowel de boer als de knecht afhangen van de aarde die zij bewerken. Beide auteurs hielden van krachtige levensverhalen over conflicten, doodslag, jaloezie en in het bijzonder de generatiewisseling, terwijl de seizoenen elkaar opvolgen.

Een vlaschaard is in in feite een vlas-gaard, zoals een boomgaard of wijngaard. Streuvels' roman gaat over een nieuw ontgonnen, gedraineerde akker, gelegen op de hoogkouter. Het beste zaad heeft boer Vermeulen besteld in Rusland. Maar over het inzaaien van de akker hebben vader en zoon een verschillend idee. De zoon gehoorzaamt uiteindelijk zijn vader, en zaait de vlasakker te laat in. Het vlas schiet onregelmatig op, maar de oude boer Vermeulen geeft het niet toe. Hij zaait, oogst én verkoopt zelfs te laat. Erger nog, hij ziet niet in dat zijn tijd gekomen is. Vader acht zich te jong om de boerderij en het meesterschap te delen en door te geven.

Intussen lonkt de opgewekte boerenmeid Schellebelle naar de zoon.

De koppige en trotse, machtige én onmachtige boer Vermeulen heerst over zijn gezin, zijn werkvolk en zijn akkers. Zijn vrouw Barbele is zachtaardig en liefdevol voor haar kinderen, maar ze kent haar plaats. Haar man vloekt en zwijgt vooral. Zijn kinderen zijn hem ontgroeid. De twee dochters tellen niet eens mee, maar er is wel die twintigjarige zoon Louis: ongeduldig, aangejaagd door de seizoenen en de drift om jonge meisjes, in het bijzonder Schellebelle. Intussen leveren het werkvolk en andere boeren commentaar, als een Grieks koor.

De jonge Louis raakt verzot op de sensuele Schellebelle, een eenvoudige en onschuldige wiedster. Streuvels zelf zat ooit in de jury van een missverkiezing en had een fotografisch oog voor vrouwelijk schoon. De lezer voelt het in zijn beschrijving van Schellebelle. Het gezinsconflict zwelt aan, samen met het gebeuren op de vlaschaard. Op meesterlijke wijze zal Streuvels het verhaal een tragisch einde meegeven.

Zo vertelt de roman minstens drie verhalen: een manke vader-zoonrelatie, de verliefdheid op Schellebelle en de vlasakker door de seizoenen heen. Maar bovenal is het echte thema de tijd die uit de handen glipt van boer Vermeulen. De *kairos*, het juiste moment, is hem voor altijd ontgaan.

Als Streuvels zijn scènes schildert, is zijn taal een lawine van volzinnen, in een oud en taai vocabulaire. Geen magerzucht tussen Schelde en Leie. Autodidacten durven wel vaker sympathieke opscheppers te zijn (denk ook aan grootmeester Claus), maar de jonge Streuvels wil zich op elke regel bewijzen. Hij durft, draaft door. In een brief in 1938 zei hij: 'Ik schrijf gelijk ik kan' en dat *kunnen* wees niet op een onvermogen maar op zijn kunstenaarschap.

Dierbare lezer, welkom op deze akker. Geef je over aan de kunsttaal van Streuvels. Zij is onzuiver, barok en donker. Streuvels' stijl nodigt vooral uit om mee te stromen, zelfs hardop te lezen. Blader niet telkens naar de verklarende woordenlijst achterin. Let op het ritme en de klankkleur. Hoe heerlijk is het om nu opnieuw *De vlaschaard* te kunnen openslaan, in een puntgave hedendaags klassieke vorm. Op de kaft staat meteen al die vader, die zijn schan-

dalige, schandelijk jonge zoon met de zware wandelstok neerslaat. In het slot verandert zijn onmacht, zijn woede in weekheid en een verpletterend inzicht.

Koen Peeters
voorjaar 2021

Met dank aan professor Renaat Devisch en Toon Breës

DE VLASCHAARD

DE ZAAIDHEDE¹

I

DE ZWARE, GRIJZE LUCHT BLEEF WEGEN over de wereld. Eendikte² opgestapelde mist, van beneden tot in de opperste luchtlagen, drukte die grove last als een onverroerbaar weedom, een treurnis zonder einde of uitzicht. Dagen lang bleef alles dof en donker. Dan kwam de wind, onverwachts losgelaten, en zweepte wolken regenstof die rakelings over de grond schoren³ en de velden begispen⁴ en begeselden. Het vlakke land lag er afgebakend in zijn nauwe einder, overwaterd met mist, onnuttig, zoppenat⁵, eenzaam, onmeedogend aan de wrede elementen overgelaten, als een woestenij in de aanvang van de jongste dag.

Alzo sleepte de verdrietige winter voort, zonder een krimmeltje⁶ klaarte, in wanhopige eentonigheid. Het voorjaar was al ingezet aan⁷ 't seizoen, maar alles bleef gesloten, toegedekt met duisternis van lange nachten en dagen daartussen die geen dagen waren. Hoe het te noemen, 't schemeren dat al onder uit de wolken zimperde⁸, doodgedaan door dikke smoor, — de dofheid die zonder blos van morgen- of gloei van avondrood een enkele spanne tijds de nachten uiteenscheidde en de wereld van de ene duisternis in de andere dompelde?

De lucht was vol nattigheid; mist en waterstof, 't zweefde in slunsen⁹ en drendels¹⁰ vóór de wind weg en

daarin draaiden en wentelwiekten de kraaien als doodzonden zo zwart en ze schreeuwden de eenbaarlijke¹¹ triestigheid in wilde kreten over 't land.

Vermeulen stond dat te bezien door 't venster.

— Springtijd¹²! spotte de boer ingrimmig¹³, 't gelijkt beter aan de donkere zes-weken! Een onbenamelijke¹⁴ verveling teisterde hem. Hij draaide rond in doelloosheid, wrokkend tegen 't almachtig element dat hij niet overmeesteren kon en hem in die grote, dompige keuken opgesloten hield, waar hij ronddoolde met de vuisten in de broekzakken, gelijk een noodse¹⁵ winterbeer, van het venster naar 't vuur en van 't vuur naar 't venster. Elke dag bracht de boer een nieuwe ontgoocheling. 's Morgens kwam hij met weerzin uit de warme polk¹⁶, moe van 't liggen en kwaad omdat hij daar in de doezeling van de slaap, de komst van 't open weer niet kon afwachten.

Dat het 's winters vier maanden lang wintert, dat verdroeg Vermeulen best; dat waren zijn kweekmaanden om te beklijven¹⁷ na de lastigheid van 't zomerwerk; maar dat er na vier maanden nog geen opening of schof¹⁸ kwam in de lucht, en geen zierke¹⁹ troost of leven te speuren viel als de tijd er was, de zaaitijd en 't werk van de voorjaarse dricht²⁰ begon te dwingen; als 't boerenjaar anders beginnen moest en 't altijd voort slegge en zever²¹ bleef en immer nieuwe vrachten nattigheid in de lucht kwamen bijgemeerd ... en dat er niets aan te beteren en alle vloeken machteloos was en de spijt moest verkropt worden:

— Zo eens eigen herte²² moeten opfretten²³! 't Land ligt doorgrinseld²⁴ als een zompe²⁵, 't wordt al langs om²⁶ natter, de grachten spoelen sleekvol²⁷ en die smodderige²⁸

misten ... Verleden jaar was de dricht al vergeten en hadden we kwekende²⁹ wind: 't vlas stond reeds uit.

De vrouwe die gewend was de boer alzo te horen ronsen³⁰, had er geduld in gekregen, ze luisterde niet meer. 't Was enkel uit gewoonlijke toegevendheid dat ze er onverschillig en gelaten bijdeed:

— Wat kunnen we er aan doen? 't Betert wel; 't en heeft nog nooit gefaald van zomeren! en de goedgelevige boerin achtte het niet nodig of geradig³¹ een blik van haar werk op te slaan om naar buiten te zien, zo zeker was ze van de vaste gang der seizoenen, en ze liet haar man in zijn hopeloze verveling.

Ja, wat was er aan te doen, en wat konden de arme boerkes, tenzij wachten en berusten met de hoop: dat maarte wel liegen kon, maar april nog nooit gefaald had? Berusten, en geduldig zijn! 't Vrouwvolk had schoon kouten³², maar: de tijd die ten ondomme³³ voorbijgaat!

— G'en zijt nog nooit te late gekomen met de oogst! meende ze. Ga-je nu weeral zo gejaagd doen en met 't vuur in uw broek lopen? Wat helpt het?

Vermeulen besloot de mond niet meer te openen en zijn korzelige drift in te houden.

Onbewust en zonder inzicht stond hij weer aan 't venster en hij duwde de vuisten nog dieper in de broekzakken. De vensters, dat waren de valse asemgaten, 't enige wat de mensen in betrek³⁴ bracht met de bestaande dingen buiten: het zicht enkel, zonder de goede blaas van de wind en de tocht der open lucht. Men kon er tegen staan geleund en kijken tot dat eens eigen adem 't gezicht verdoofde en alles duister en onbescheidenlijk³⁵ werd. Naar die lunggaten³⁶

werd Vemeulen toch getrokken en zijn gramstorig gemoed dwong hem de lelijkheid aan te zien.

Berusten deed hij genoeg. Mangelt het een oude boer aan berusting? Wie beter dan hij zelf wist dat de zomer komen moest?! Dat 't oosten vol zat met schone dagen! Maar waarom kwamen ze dan niet op hun tijd? Waarom scheurde die zware, verdoemelijke mist niet open en trok de grijsheid niet op? De achtkantige³⁷ boer teisterde alzo zichzelf omdat hij daar machteloos stond te poepgaaien³⁸ en niets verpurren³⁹ kon aan de dingen die in de lucht zitten. Van 't een eind van 't jaar tot 't ander, blijft het de koppige aanval en 't zelfde terugstoten; altijd moet hij vechten en volhouden en eindelijk blijven staan in gedweë afwachting, de domme machten laten meesteren over zijn werk, over zijn have en goed.

Maar zulks belet niet dat een oude boer altijd weer eins⁴⁰ en ingrimmig zijn onlust uitgromt wanneer hij op de vijfde maand onder de zwarte zoldering ronddraait, tussen de vier muren, de duffe heerdvlucht⁴¹ inademen moet; dat hij 't beu wordt door het kijkgat van een venster op dezelfde lamme dingen te staan zien — op de buiten die eenbaarlijk⁴² in verdrietige duisternis gedompeld ligt. De vrije, lavende lucht heeft hij altijd met volle teugen opgesnoven, de ogen zijn gewend heel de vallei te overgrijpen, waar ze open en bloot ligt als vóór een breed raam, in de onmeetbaarheid van levende groen, te gloeien in zonneluister. En nu is 't land al één zompe vol slijk; effen⁴³ een boogscheute ver, draagt het zicht waar men een man uit een wijf niet herkent. Wegen en grachten zijn in stromende beken herschapen, en waar vijf bomen in een nest te gare⁴⁴ staan,

gelijken ze een muur, een wolk, een vormloze kuil blauwe rook of een ander ongedaante. Huizen en hoven liggen verzonken als smoorhopen⁴⁵ in de dompigheid, zonder dat men venster, deur, dak of schouw uitkennen⁴⁶ kan. Vijf maanden lang weegt de lucht als een zware deken op de wereld, zonder asemgat⁴⁷, zonder licht of helderheid, zonder zon of maan. Afgezonderd van alle verkeer, leeft elk in zijn enigheid, op de afgelegen hoeve, ingesloten als op een eiland met more⁴⁸, slijk en wazelanden⁴⁹ rondom. En wanneer men nu vijf maanden de dagen heeft geteld en van de ene stoel op de andere te rijden zit, met de schenen verbrand bij de heerd en de jicht in de rug van de koude tochten; wanneer 't uur der verlossing daar is en 't geluchte⁵⁰ veranderen moet, maar niet verandert ... wanneer men erop gesteld is te beginnen drichten⁵¹, men de handen voelt jeuken, de handen die verlangen te grijpen, te heffen, te duwen, te steken, om voortgang in 't werk te krijgen ... en slegge en regen altijd eenbaarlijk aanhouden, en maarte blijft liegen als ware ze een oude winterrutte⁵² ... Berusting is er wel altijd bij de boer, maar de verdoemelijke verveling kan hij niet blijven verkroppen; misgunnig⁵³ en verneesd⁵⁴ staan hem alle dingen in de weg, zodat 't hele leven geen schop van zijn zwaargeklompte voeten meer waard schijnt. Zou men achterna⁵⁵ niet gaan twijfelen of er iets uit de haak is met de zon? Of ergens een klink uit de vange⁵⁶ van het grote raderwerk gesprongen, en de dagen nu zot voortdraaien zonder de spillen te lichten⁵⁷ die de zon op haar hoogte en in haar macht moeten brengen?

Vermeulen wist het wel beter: 't was elk jaar hetzelfde en met verouderen wordt men niet redelijker, krijgt men

grillen en nukken erger dan een verweeuwde⁵⁸ kunke⁵⁹. Zijn zin stond vandaag op het werk; met al zijn macht en begeerte wilde de boer nu ineens de smoor openstampen, een gat hebben in de lucht, schof maken om blauwigheid te zien — o, 't effene blauw, de diepte van de hemel! 't Vernibelde⁶⁰ hem nu en hij verlangde als een kind om voort te doen op 't veld — alsof het zijn eerste en zijn laatste boerenjaar ware dat hij nog te goed had. 't Speelde hem vóór de zin als een geluk uit de verte: de beweging, het leven op het land, de dricht, zijn bevelen uitbrullen over de kouters⁶¹, de peerden zien trekken, 't ploegijzer dat beert⁶² door vaste grond, 't werkvolk overal aan de bezigheid, de kleur van hun kleren, de gebaren, 't gerucht van hun stem, de wemeling heinde en ver door heel de vallei; — de groeite te voelen in de lucht, de lauwe, vruchtbare lucht, met lavende wind die uit 't zuiden gevaren komt, en 't zonnelicht, de warmte, de schaaierende⁶³ glans over de vlakke, 't groen van een nieuwe lente!

Vermeulen zag het in zijn verbeelding als een heugenis uit een ver verleden, onwezenlijk, — iets dat voor altijd weg was en nooit meer terugkeren zou: een schone droom herdacht na het ontwaken. Want vóór zich, in zijn nuchtere zin, zag hij het anders: de landen waren toegedekt, doorweekt, onvast als een dolage⁶⁴. En eensklaps voelde hij het als angst: zijn menselijkheid die daar klein en nietig verzoopen stond tegenover een vreselijke macht; 't scheen alsof de boeren voortaan alle heerschappij over hun kouters verloren hadden — of er geen levend betrek meer bestond tussen de menselijkheid en de natuur — zo wreed verlaten, doods en vaal liggen de landen in hun kleurloze evenheid,

alsof 't een gestold water ware of een wedde⁶⁵, waar huizen en haven als vormloze schuiten gestrand lagen, gereed om te vergaan. Al het beulen en heel het nijverig verkeer van de najaarse dricht scheen nu een bespottelijke poging, een oorloos⁶⁶ kinderspel ten ondomme gedaan, waar niets, geen speur⁶⁷ zou van overblijven, niet meer dan de zwarte kraaie een streep nalaat in de lucht waar ze voorbijwikt. Het zaad moest gerot liggen in de waze⁶⁸, en van 't herhaalde ploegen en eggen en zaadvoren was geen rimpeltje gebleven in 't land: de regens hadden alles gedempt en in pap verkeerd — nergens een speur van komende groenigheid was er over heel de omtrek — de meersen⁶⁹ stonden overwaterd en de raaide⁷⁰ roggepijltjes lagen verplakt⁷¹ en verslegen⁷² in de modder der uitgeloopte en afgespoelde koorneerde⁷³. Op de oude en op de nieuwe maan hadden de mensen beurtelings hun verwachting gesteld en hun hoop, maar 't was al wijvenpraat gebleken ...

Afkerig wendde Vermeulen de kop weg om de buiten niet meer te zien; op zijn kloefen⁷⁴ slofte hij naar een ander venster en keek over de werf. Daar ten minste was het boerenbedrijf aan gang. De meid mestte het zwijnshok. Twee varkens plodderden⁷⁵ over de zoppegrond⁷⁶ van 't mesingstro⁷⁷ en snuffelden in de vuiligheid. De koeier stond te zingen aan de raapmolen⁷⁸. Een boever⁷⁹ wierp de verse strobundels door 't zoldervenster van de dilte⁸⁰. In de schuur ging het regelmatig ploffen van een paar dorsvlegels. In 't zwingelkot⁸¹ snorden de wielen, en in gelijke keren hoorde men de schuddering⁸², telkens het vlas tussen de zwingels⁸³ kwam. Alles liep af in geruste bezigheid, gelijk het heel de winter lang reeds afliep, in dagelijks her-

doen. Jan, de oude boever, voerde geschraapte bietwortels naar de stallen. Louis, de boerenzoon, de jonge Vermeulen, stapte in zijn stevels⁸⁴ door dik en dun, over de mes-sing, van hier naar ginder, doelloos naar 't scheen, uit en in de stallen; maar nu liep hij een lachende meid achterna, die met opgesloofde⁸⁵ mouwen, in heur losse zomerjakje, met de gistpot naar 't ovenbuur⁸⁶ ging waar de schouw nij-verig dompte⁸⁷.

Louis was de struise, jonge boer, de gemaakte kerel, met slanke benen in de leerzen⁸⁸ en een stevig lijf in de kle-ren; de jongeling met de blozende kop en de wakkere ogen, — die ongevoelig voor slecht weer, er maar lustig doordraafde en geen verveling of grimmigheid kende. Hij was in de weelde van de twintig jaren, jongeling, vrij op zijns vaders havezate⁸⁹, eigen met alles wat er op het hof haaide en draaide⁹⁰ omdat hij er gekweekt en geboren, mede was opgegroeid; — in heel zijn verschijning geelk hij een jong, volbloedig peerd dat 't einde van zijn macht en weelde niet kent. Dat was het nieuw geweld, het forse geluid, de opkomende macht die onverstoord lucht geeft aan zijn overlopende levensbloei en op de grote hoevee vrij zijn eigen wegen gaat nevens de oude boer, 't opperhoofd, 't gezag en de alheerder in persoon, die zijn vader was.

— Wat moet hij hebben van die meid in 't ovenbuur? gromde Vermeulen mistevreden.

De boerin schildte voort aan de aardappelen, alsof er niemand gesproken had.

Vermeulen liet zijn reden vallen⁹¹, gebaarde⁹² 't in zich-zelf uitgesproken te hebben en kwam bij de heerd zitten. Hij koterde⁹³ de as uit zijn pijp en stopte ze opnieuw.

Buiten 't slecht weer en de onhebbelijkheid van 't jaargetijde was er nog iets anders dat de boer verveelde en gesporrig⁹⁴ miek. De lange winter en de verdrietigheid van doelloos daar te zitten, dat was 't geen van buiten kwam en hem treiterde in zijn machteloosheid met altijd nieuwe teleurstelling van de verachterde uitkomen⁹⁵. Dat moest voorbijgaan; met wat geduld was 't te beteren: de lente zou wel inzetten, dat wist hij en dan was het nare gevoel gauw vergeten. Maar 't ander stak dieper, hij droeg het in zijn binnenste als een gedurige onrust, want daaraan zag hij geen beternis, daarin kende hij zich onmachtiger nog dan tegenover de natuurelementen.

Vermeulen zat er met 't gewicht van zijn breed lijf, heel de stoel vol; zijn zware kop gesloten, de knieën opgetrokken en de armen in de schoot, te puffen aan de walmen van zijn oude, doorrookte pijp. In de heerd kronkelden de vlammen op uit de spaanders vóór zijn voeten. Hij wist zich daar zitten: hij was de eenheid van de grote doening⁹⁶, de heerder over het wemelend bedrijf, met de wetten en 't beleg der nering van heel het boerenjaar en 't vooruitzicht van veel volgende jaren in zijn kop. 't Lag als een effene, brede weg in zijn visioen, al 't geen hij te bevelen had, en de middelen evenals de uitslag, hield hij in zijn sterke greep als een zekerheid. Buiten de grote lijnen van de vooruitziende schikking, hield hij even vast de kleine dingen van de lopende dag. Tot in de verste hoeken van hof en schuur en stalling wist hij de toestand van alles wat er roerde en leefde. Elke knecht, elke meid kende hij als zijn eigen jongens⁹⁷, en hij was de eerste die 't opmerkte wanneer er iets scheelde met gelijk welk beest uit zijn stallen, zowel als met de kleinigheden van elk

stuk alm⁹⁸; al was 't maar een zwenkelslove⁹⁹ die op 't breken stond, of een ontvezen¹⁰⁰ moer, hij zag het. Vermeulen was er van bewust dat zijn stevige wil heel dat bedrijf, met al het werk en bezigheid, ordende en in gang en stand hield; dat alles er een wending nam naargelang zijn eigen inzicht het dwong. De hofstede was een wereld op zichzelf, — al de bewoners van de omtrek vonden er hun bestaan; wie er 's zomers gewerkt had, kon er zich 's winters vetmesten; wanneer alles toegevroren lag, en er nergens kostwinning was, bood de veeldakige hofstede een veilige beschutting voor alle nooddruftigen. De boer regeerde er als een koning die met zijn tegenwoordigheid overal ontzag verwekt, — stilte ontstaat waar hij verschijnt. Die heerschappij had Vermeulen van zijn vader overgeërfd, en met taaie wil en harde vuist, wist hij dit oppergezag te handhaven. Op de hoeve niet alleen, maar over heel het gewest stond Vermeulen bekend als de grondvaste¹⁰¹ landbouwer, machtiger dan gelijk wie in heel de wijde omtrek. Hij was het die stuur en bars de raad gaf en zijn mening bij de andere boeren opdrong; hij die de oude gebruiken en zeden in stand hield, die boerde volgens vaste geplogenheden¹⁰², — naar wie de anderen wachtten om hun dricht, hun oogst en andere werkzaamheden te beginnen en te regelen: Vermeulen doet het — Vermeulen doet het niet — gold in de streek als een ordewoord dat overal weerklank vond en indruk miek.

Vandaar of hoe dat gezag hem toegekend werd of waarom en met wat recht hij het oefenen mocht, dat vroeg hij niet. Hij kende zich als de sterkste, de verstandigste en wist al de anderen te dwingen onder zijn koppige wil. Het was zo en nu moest het alzo blijven.

EINDNOTEN

1	het zaaien, de zaaitijd	30	brommend zeuren
2	overall even dikke	31	geraden, raadzaam
3	scheerden	32	mooi praten
4	nat maakten	33	nutteloos
5	druipnat, overspoeld	34	betrekking, contact
6	zweempje	35	niet meer te onderscheiden, onduidelijk
7	begonnen met	36	kijkgaten
8	sijpelde, droop	37	stevig gebouwde en hoekige
9	vodden, lappen	38	doelloos rondhangen, lummelen
10	flarden	39	vertillen
11	grote en voortdurende	40	eenzellig en nors
12	lente	41	haardlucht
13	zeer grimmig	42	onophoudelijk
14	onnoemelijke, onuitsprekelijke	43	nauwelijks
15	norse, nurkse	44	samen
16	bed, nest	45	mistvelden
17	aan (te) winnen	46	onderscheiden
18	snelle voortgang (van wolken), opklaring	47	luchtgat
19	ziertje	48	modder
20	bebouwen van de akker	49	zompige akkers, drasland
21	dikke mist met motregen	50	hemel, uitspansel
22	zijn eigen hart	51	bebouwen
23	opvreten	52	onvruchtbare wintermaand
24	doorweekt	53	afkerig
25	drasland, moeras	54	een hekel (eraan) hebbend
26	hoe langer hoe	55	op de duur
27	boordevol	56	vang, remsysteem (waarmee een draaiend wiel wordt opgevangen)
28	grijze, morsige		
29	zoele, de groei bevorderende		

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Omslagillustratie: Gerda Dendooven

Omslagontwerp: Gert Dooreman

Opmaak: Keppie & Keppie

Veertigste druk (eerste druk, 1907)

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2021

De tekst van deze uitgave (in moderne spelling) werd overgenomen uit het Volledig Werk (1971-1973) © Erven Stijn Streuvels

D/2021/45/398 – 978 94 014 7828 1 – NUR 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.